

Кумашова А.А., Кочоралиева Б.А.

ЖАЙЛОО ШАРТЫНДА БАЛДАРДЫ ӨНҮКТҮРҮҮ

Кумашова А.А., Кочоралиева Б.А.

РАЗВИТИЕ ДЕТЕЙ В УСЛОВИЯХ ДЖАЙЛОО

A.A. Kumashova, B.A. Kochoralieva

DEVELOPMENT OF CHILDREN UNDER THE CONDITIONS OF JAYLOO

УДК: 373.1

Бул макалада тоолуу аймактарда жашаган балдарды жана ата-энелерди жайлоо өнүгүү борборлорунун шартында өнүктүрүү жолдору жөнүндө айтылат. Жайлоо өнүгүү борборлору боюнча өтүлгөн мастер-класстар жана тарбиячылардын кесиптик компетентүүлүгүн жогорулатуу керектигине көңүл бурулат. Жайлоого чыгууга даярдануу мезгилинде башкысы – педагогдорду балдар менен толук баалуу иштөө үчүн аларга зарыл болгон билимдер менен камсыз кылуу. Практикалык сабактар үчүн педагог эртең мененки гимнастикаларды, дене тарбия сабактарын, кыймылдуу оюндарды өткөрүү үчүн зарыл методикаларды билүүсү зарыл. Азыркы балдар өз алдынчалыкка; чыгармачылыкка көп умтулат, ошондуктан алардын иш-аракеттери кандайдыр бир жаны нерселерди жасоосун, сыноосун, өз максаттарынын бардык мүмкүн болгон варианттарын айкалыштыруусун шарттаган компетенцияларга педагог-тарбиячы ээ болуусу зарыл. Анткени, жайлоодогу өнүгүү борборлорунда ар кандай курактагы балдар болушат.

Негизги сөздөр: жайлоо өнүгүү борбору, балдар, педагогикалык практика, мастер-класстар.

В статье рассказываются о путях развития детей и родителей проживающих в горных районах в условиях жайлоо. Повышения профессиональной компетенции воспитателя и мастер-классы проведенных в организации развития в условиях жайлоо. Для подготовки работать на джайлоо сначала надо обеспечить педагога знаниями. Для практических занятий педагог должен знать методику, чтобы провести утреннюю гимнастику, уроки физкультуры, подвижные игры. Дети стремятся на самостоятельность, творчество, хотят делать что то новое, поэтому педагог-воспитатель должен владеть всеми компетенциями. Потому что в центре развития джайлоо ходят дети разного возраста.

Ключевые слова: центр развития жайлоо, дети, педагогическая практика, мастер-классы.

The article tells about the ways of development of children and parents living in mountainous areas in conditions of jailoo. Increase the professional competence of the educator and master classes held in the organization of development in the conditions of jailoo. To prepare to work for jailoo, you first need to provide the teacher with knowledge. For practical exercises, the teacher should know the technique to conduct morning exercises, physical education lessons, outdoor games. Children aspire to independence, creativity, they want to do something new, so the teacher-educator must have all the competences. Because children of different ages go to the center of development of jailoo.

Key words: jailoo development center, pedagogical practice, master classes.

Жайлоо бала-бакчалары Кыргызстанда жети жылдан бери Ага Хан фонду тарабынан уюштурулуп, акыркы төрт жылы “Роза Отунбаеванын демилгеси” эл аралык фонду колдоп, жүзгө жакын жайлоо өнүгүү борборлору уюштурулган. Жайлоо өнүгүү борборунун сандык жактан өсүүсү социалдык жактан зарылчылыгы бар экендигин көрсөтүп турат. Балдардын өнүгүүсүн кымыз жыттанган, мал киндиктүү, улуттук салттар сакталган жайлоо шартындагы өнүгүү борборлорунда тарбиялоону сапаттык жактан жакшыртуу максатында облустун жайлоолорунда балдар бакчасы уюштурулуп, Т.АлМУнун окутуучулары жана студенттери жайлоо шартында балдарды өнүктүрүү боюнча бир нече мастер-класстарды көрсөтүштү.

Жайлоо өнүгүү борбору билим берүүнүн альтернативдүү методу болуп саналат, ал иштин графиги өзгөрүп туруучу, жай мезгилинде 2-2,5 ай болуу менен сезондуу мүнөздө уюштурулуп, ар-кыл курактагы балдарды камтыйт.

Жайлоо өнүгүү борборунун ишин талапка ылайык алып барууга методикалык жардам көрсөтүү максатында “Педагогика” кафедрасынын окутуучулары Кумашова Аида, Көчөралиева Бермет, Бейшеннова Махабат, Батыркулова Айгерим, Бабаназарова Сырга мастер-класстарды өтүп келишти. Ал эми студенттерден ПНО-1-14 группасынан Тажибаева Гулзада, Асанбек кызы Элмира, ПНО-1-15 группасынан Манасбек кызы Адинай, Таштанбекова Динара, Каныбек кызы Сезим, Станбек к Гулшан, ПНО-1-16 группасынан Анарбекова Гулназ, Абдрашитова Гулназар барышып, мастер-класстарды өтүп беришти.

Талас облусунда быйыл 10 жайлоо бала бакчасы уюштурулду. Жайлоо бала бакчаларында иштеген педагог-тарбиячылардын дээрлик көпчүлүгү атайын билимге ээ эмес. Жайлоо өнүгүү борборлорунун сапаттык денгээли, педагог-тарбиячынын компетенттүүлүгүнө көз каранды. Жайлоого чыгууга даярдануу мезгилинде башкысы – педагогдорду балдар менен толук баалуу иштөө үчүн аларга зарыл болгон билимдер менен камсыз кылуу. Практикалык сабактар үчүн педагог эртең мененки гимнастикаларды, дене тарбия сабактарын, кыймылдуу оюндарды өткөрүү үчүн зарыл методикаларды билүүсү зарыл. Азыркы балдар өз алдынчалыкка; чыгармачылыкка көп умтулат, ошондуктан алардын иш-аракеттери кандайдыр бир жаны нерселерди жасоосун, сыноосун, өз максаттарынын бардык мүмкүн богон ва-

рианттарын айкалыштыруусун шарттаган компетенцияларга педагог-тарбиячы ээ болуусу зарыл. Анткени, жайлоодогу өнүгүү борборлорунда ар кандай курактагы балдар болот.

Жайлоо өнүктүрүү борборун уюштурууда балдар айлана чөйрөнү сөз, теория аркылуу таанып билбестен, жаан, күндүн күркүрөшү, желе, мөндүр, чагылган сыяктуу жаратылыш кубулуштарын өз көзү менен байкоо жүргүзүү аркылуу, иш жүзүндө жайлоо шартында болуу менен, Кыргызстандын жаратылышынын сырларын иликтей алат деген максатты белгиледик. Келечекте жайлоо шартында балдарды ар тараптуу өнүгүүсүн калыптандырууну жакшыртуу боюнча тарбиячылардын, жергиликтүү бийлик өкүлдөрүнүн, жайыт комитеттеринин ата-энелердин ишмердүүлүгүнүн натыйжасын жогорулатуу керек.

Кафедранын окутуучулары жана студенттери эки жылдан бери Суусамырдагы Бакай-Ата, Талас райондорунда уюштурган жайлоо балдар бакчасына барабыз.

Жайлоо балдар бакчасында ар түрдүү курактагы балдар окушат. Сабак 10:30-13:30 чейин болот. Педагогдордун чыгармачылыгы, демилгелүүлүгү менен мастер-класстар жогорку деңгээлде өткөрүлдү. Балдардын экологиялык билгичтиктерин жана көндүмдөрүн калыптандыруу боюнча интерактивдүү ыкмаларды колдонуп, балдар тоо чөптөрүнөн гербарийлерди топтошту, балдарды өнүктүрүү процессинде жергиликтүү дидактикалык материалдар колдонулуп, алардын эстетикалык жактан өнүгүүсү калыптанды.

Балдар менен сабак өткөн күнүбүз кызыктуу болду. Бул күндөр аралыгында балдардын кызыгуу-

лары, аракетчилдиги, ой-жүгүртүүсү, жоопкерчилдүүлүгү, активдүүлүгү менен күнүбүз жакшы өтүп жатты. Бардыгы бир жаш курактагы балдар болгондуктан, ар кандай кыйынчылыктарга дуушар болуп жаттык. Ошондуктан биз жаш курагына карата эки тайпага бөлүп алып иш алып бардык.

Биз барган бала бакчанын кээ бирлеринде жашоо-шарты оор болгондуктан, бизге бир аз кыйынчылык тулуп жатты. Мисалы: аба ырайынын салкын болушу, жер муздак, боз үйдүн ичи суук, балдардын олтурган жери жука.

«Садырбек ата» бала бакчасындагы балдар жөндөмдүү, аракетчил. Бирок бул балдарга үй-бүлөсүндө ата-энеси баласынын билимин өстүрүүдө, чыгармачылыгын өнүктүрүүдө шарт түзүп бере албайт. Бала бакча жолдун жээгинде болгондуктан, балдардын коопсуздугу көп ойлондурут экен.

Негизинен бул жайлоо балдар бакчасынын идеясы эн мыкты деңгээлде ойлонулган. Практика учурунда бир гана тоолук балдар гана эмес, жайлоого эс алып барган балдар дагы барып жатышты.

Эгерде балдардын турмушу жакшы болсо, эгерде түзүлгөн шарттар ар түрдүү жана маанилуу болсо, балдар сергек жана жигердүү болот. Ошондуктан, бала өнүгө турган чөйрөнү жакшы уюштуруу керек.

Адабияттар:

1. Азаров Ю.П. Радость учить и учиться. - М.: Политиздат, 1989.
2. Бекбоев И., Алимбеков А. Азыркы сабакты даярдап өткөрүүнүн технологиясы. - Б.: Бийиктик, 2011.
3. Республиканский научно-теоретический журнал «Известия Вузов Кыргызстана», №7. - Бишкек, 2016.

Рецензент: к.пед.н., доцент Ажибаева А.Ж.